

เทศน์เช้า วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากด อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เห็นไหม เวลาปกติวันนี้จันทร์ วันพฤหัสบดี วันเสาร์ วันอาทิตย์นี่ เวลาเสาร์ อาทิตย์นี่ เห็นไหม ๕ วัน วันทำการ แล้วหยุดเสาร์อาทิตย์ให้พักผ่อน แล้วนี่ใน ๗ วัน เห็นไหม มี วันพระวันหนึ่งให้ทำบุญ เพราะแต่เดิมนี่สังคมพุทธนะ วันพระเป็นวันหยุด แต่เพราะกระแสของโลก เราต้องไปตามโลก ถึงวันหยุดไปเป็นเสาร์อาทิตย์ไง ถ้าเสาร์อาทิตย์นี่ ถ้าไปตามโลกโลกจะเป็นแบบนี้

ชีวิตนี้เหมือนเกมนะ นักกีฬา เห็นไหม เวลาเขาเล่นเกมละ หมดเวลาแล้วเขามีเวลาพักผ่อน ชีวิตนี้เหมือนเกม แต่เกมของเรานี้ตั้งแต่เกิดจนตายไม่มีเวลาพักผ่อนนะ โลกจะคิดอย่างไร คิดประสาโลกไป ว่าเป็นสากลของโลก ๆ สากลเป็นสมมุติทั้งหมด โลกนี้เป็นสมมุติทั้งหมด มันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไปโดยธรรมชาติของมัน สิ่งนี้เป็นสมมุติอยู่ในโลกเขา แล้วเราเอาตรงนั้นเป็นหลักไม่ได้ ถึงต้องมีศาสนา

ในเรื่องของศาสนานะ เวลาเครื่องยนต์นี่ เวลาติดเครื่องขึ้นมาแล้วไม่เคยดับเลย เหมือนชีวิตเกิดมาแล้วไม่เคยพักเครื่องเลย ถ้าเราทำสมาธิขึ้นมา เราเชื่อ ศรัทธา แล้วทำสมาธินี้ เหมือนกับพักเครื่อง ถ้าเราได้พักเครื่องของเรา เราจะมีความสุขพอสมควรในของเรานะ เราเป็นคฤหัสถ์เราเป็นฆราวาส เราทำได้แค่นี้ก็นับว่ายอดเยี่ยมแล้ว

แต่พูดถึงผู้ที่มีบารมีนี่ ในฆราวาสนะพวกหมอนี่ เขาทำได้มี อย่างหม่อมราชวงศ์ทุกคนก็ยอมรับว่าเขามีธรรมในหัวใจของเขา ทำไมเขาทำได้ละ เขาก็เป็นฆราวาสเหมือนกัน แต่เขาทำของเขาได้ เพราะว่าเขาตั้งใจ เขาทำจริงของเขา เพราะไปดูในประวัติของเขาสิ เวลาเขาออกไป

ประพาศปฏิบัติเนะ เขาทำจริงทำจังมาก ความทำจริงทำจังไ ความจริงเนะ จจริงของโลกเขา จจริงของสมมุติเห็นไหม

นี่ถ้าใครทำสินค้าขึ้นมา ที่แปลกโลกขึ้นไปนี้ คนจะตื่นแล้วมีความพอใจกันซื้อสิ่งนั้นออกไป เห็นไหม นี่ความจริงของสมมุติ เวลาใครคิดอย่างนั้นมันก็ยังเป็นจริงของสมมุติ มันก็เป็นของชั่วคราว แต่หลักธรรมความเป็นจริงนี้ จริง ๆ ในชีวิตเลย ชีวิตนี้เป็นเกม เกมคือสมมุติไ แต่ตัวที่ว่าคนรู้จักเกมนั้นนะ นี่เวลาเกมนักกีฬาหลงไปเล่นนะ สิ่งที่มีชีวิตลงไปเล่น

นี้ก็เหมือนกัน เกมของชีวิตคือตั้งแต่เกิดจนตายนี้สมมุติเหมือนกัน เกิดและตายนี้สมมุติเนะ แต่มันจริงตามสมมุติ เพราะเกิดจริง ๆ ตายจริง ๆ แล้วเรารู้จริง ๆ จจริงของเราตามสภาวะแบบนั้น แต่ใจดวงหนึ่งที่มาเกิดมาตาย ไม่มีใครเคยเห็นมัน สิ่งที่มาเกิดมาตายคือจิตปฏิสนธิดวงนี้มาเกิดมาตาย แล้วถึงได้สถานะมาดวงนี้ สภาวะธรรมนี้ย้อนจากสมมุติเข้าไปเป็นบัญญัติ บัญญัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย เห็นไหม นี่ “เป็นธาตุ ๔ ชั้น ๕”

สิ่งนี้เป็นธาตุ ๔ ชั้น ๕ แล้วเข้าถึงใจ เราถึงต้องประพาศปฏิบัติกันจนเข้าถึงใจ แล้วไปแก้ที่ใจดวงนั้น ถ้าแก้ที่ใจดวงนั้นได้ นั่นนะใจดวงนั้นไม่เคยเกิดไม่เคยตายตามสภาวะแบบนั้นไป จะเกิดจะตายก็ภพที่ชาติมันจะอยู่สภาวะแบบนั้นตลอดไป แล้วมันเกิดตายตามสภาพความเป็นกรรม แล้วเกมอย่างนี้เราไม่มีใครเคยเห็นมัน แล้วไม่มีใครเคยไปพักมัน

เราอ่านไ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ศึกษามาอย่างนั้น แต่เราก็ไม่เข้าใจตามความเป็นจริง เราถึงเป็นสัญญาไ สิ่งที่เป็นสัญญา เห็นไหม นักกีฬาเขาเล่นกันอยู่ในสนามนี้ เขาแพ้เขาชนะกัน เขาได้รางวัลกันนะ เขามีความตื่นเต้น เขามีความพอใจของเขา เป็นประวัติศาสตร์ของเขา เราเป็นคนดูนะ เราดูอยู่ไ เราก็พอใจ ปีนี้ก็แข่งขันหนหนึ่ง ปีหน้าก็แข่งขันกันใหม่ตลอดไป

ชีวิตก็เหมือนกัน ความเป็นสัญญาคือเราเป็นเหมือนคนดู เราไม่มีส่วนร่วมกับสิ่งนั้น เราแค่เป็นคนไปเชียร์ เรามีความเห็นเพราะเราเป็นชาวพุทธไ เราไม่ได้เป็นคนมีส่วนร่วม ถ้าเรามีส่วน

ร่วม เห็นไหม เราเริ่มมีศรัทธา เราเริ่มมีความตั้งใจ เราเริ่มทำสมาธิ นั้นเรามีส่วนร่วมเพราะส่วนร่วมเกิดจากใจ ใจดวงนี้เข้าไปประพฤติปฏิบัติ ใจดวงนี้เข้าไปรับรู้สิ่งนั้น พอใจรับรู้สิ่งนั้น ใจเป็นปัจจัยตั้ง เห็นไหม

เวลาเครื่องยนต์มันติดตลอดไปนี้ มันมีความร้อนของมัน แล้วมันหมุนไปนี้ มันเครียดขนาดไหนก็แล้วแต่ มันก็ต้องหมุนไปตามธรรมชาติของมัน ธรรมชาติคือธรรมชาติ สิ่งที่มีธรรมชาติคือธรรมชาตินี้ สภาพการก้าวเดินไป สิ่งที่เป็นธรรมชาติมันแปรสภาพตลอดไป นี่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป สิ่งนี้เป็นธรรมชาติของมัน

แล้วความรับรู้ก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง เห็นไหม สภาพธรรมนี้ เราสร้างขึ้นมาก ความสงบนี้เห็นไหม เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไปเหมือนกัน แล้วเราทำสงบบ่อยครั้งเข้า ๆ นี่เหตุไฉน เหตุและผล เหตุฝ่ายมรรค มรรคอรทัยจะเกิดขึ้น มรรคเกิดจากเรา เวลาสงบขึ้นมาแล้วเราทำสงบแล้ว มันสงบขึ้นมาแล้วทำอะไรต่อไป ส่วนใหญ่จะคิดอย่างนั้น คิดว่าความสงบนี้มันปล่อยวาง มันมหัศจรรย์ไฉน ความว่าง ๆ ในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ว่างเพราะชำระกิเลสอันหนึ่ง”

แต่ความว่างเพราะสมาธินี้มันไม่ใช่ชำระกิเลสหรอก มันเป็นความว่างใจ เราพิจารณาเข้าไปนี้ สภาพมันเป็นอย่างนั้น ธรรมชาติมันเป็นแบบนั้นอยู่แล้ว นี่ไม่มีธรรมะนะ อาหารคาบสมา เห็นไหม เจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับเขามาได้สมบัติเหมือนกัน สิ่งต่าง ๆ เหมือนกัน แต่เป็นคนซื่อสัตย์ไฉน เพราะซื่อสัตย์ว่ามันไม่ใช่ชำระกิเลสหรอก เวลามันว่าง

เหมือนเรานอนหลับ เราพักผ่อน เห็นไหม เวลาเราพักผ่อนเราก็มีความสุขสบายใจ เวลาเราออกไปทำงานเราก็ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำ เหมือนกัน ใจเวลามันสงบขึ้นมาก็เป็นสภาวะแบบนั้น ออกมารับรู้อารมณ์มันก็อันเดียวกัน ถ้าเราหมั่นสังเกต คนมีสติคนมีปัญญานี้ สังเกตตรงนี้ได้ เวลามันขัดข้องหมองใจนี้ มันขัดข้องเพราะเหตุใด

สิ่งที่เหตุใดนี้ เราก็อ้างข้อห่มองใจเพราะเหตุต่าง ๆ เห็นไหม เขาว่าเรา สิ่งต่าง ๆ เขาว่าเราสิ่งเราไม่พอใจ สิ่งนี้ขัดเคืองใจ...อันนั้นมันเป็นปัจจัย สิ่งปัจจัยกระทบ แต่จริง ๆ คือใจไปเห็นใจเราไปเห็น ใจเราไปยึด ใจเราไปรับรู้ นั่นนั่นมันเกิดจากใจเราทั้งหมด สิ่งนั้นเกิดมา

ดูอย่างการละเล่นต่าง ๆ ถ้าคนพอใจ เห็นไหม กีฬา ๒ ฝ่าย ฝ่ายชนะก็ต้องดีใจ ฝ่ายแพ้ก็ต้องเสียใจ คนเชียร์ก็เหมือนกัน ถ้าเขาอยู่ฝ่ายชนะเขาก็พอใจ เขาอยู่ฝ่ายแพ้เขาก็เสียใจ แล้วมันมีอะไรเกิดขึ้นมาละ สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นมา ในเหตุการณ์อันเดียวกัน ผู้แพ้ผู้ชนะก็อยู่ในเกมเดียวกัน ทำไมมีดีใจและเสียใจ เพราะมันพอใจกับเขา เห็นไหม เพราะใจดวงนี้ไปรับรู้ถึงนั้น สิ่งนั้นถึงเป็นเหตุเป็นปัจจัย

ถ้าเราเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัยแล้วใครไปยึด เห็นโทษไหม โทษของใจสำคัญมาก ใจเราไปยึดเขาต่างหาก สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นตามเกมสภาวะต้องมีผู้แพ้ผู้ชนะอย่างนั้นโดยธรรมชาติของมัน สภาวะของโลกมันเปลี่ยนไป มันเป็นอินไตยนะ นี้อินไตย ๔ โลก ฌาน พุทธวิสัย กรรม โลกนี้เป็นอินไตย ไม่มีใครสามารถควบคุมมันได้ มันต้องแปรตามสภาพไปสภาวะของมัน

แล้วมนุษย์เราไปทำความเสื่อมโทรมกับมันนี่ มันยังแปรสภาพเร็วขึ้น มันยังให้ผลกับมนุษย์มากขึ้น มนุษย์จะทุกข์ยากตลอดไป แล้วพยายามเอาชนะมัน เห็นไหม จนต้องพยายามกลับไปอยู่กับธรรมชาติไป ให้ธรรมชาติมันกลับไปคืนสภาวะคงตัวของมันเพื่อจะให้เราได้ใช้สอยมันมากขึ้น ทรัพยากรให้ใช้ได้ใช้สอยมากขึ้น ทรัพยากรอันนี้ใครเป็นคนคิดค้นล่ะ? ใครเป็นคนหาขึ้นมาล่ะ? เพราะวิทยาศาสตร์ความรู้ เห็นไหม

นี่แร่ธาตุต่าง ๆ เขามีของเขาขึ้นไป เพราะเรามีความรู้ เราเอาแร่ธาตุนั้นขึ้นมาใช้เป็นประโยชน์ นี่แล้วสิ่งนี้นี่มันก็มีอยู่ในหัวใจ ทำไมเราไม่เอาหัวใจของเรามาใช้ประโยชน์ล่ะ? ทำไมเราไม่เอาหัวใจของเรารับรู้กับเราล่ะ? นี่ชีวิตนี้เหมือนเกม แล้วเวลามันก็เปลี่ยนไป ๆ ถึงที่สุดแล้วเราก็ต้องตายไป เราอยู่ในเกมทั้งชีวิตเลย แล้วเราก็ไม่ได้พักผ่อนด้วย

แต่ถ้าเมื่อไรเราทำความสงบของใจขึ้นมา เราได้พักผ่อน เราได้พักครึ่งนะ แล้วออกไปเล่น ก็พานี้ เรามีเทคนิคใหม่ เราจับกาย เวทนา จิต ธรรมได้ใหม่ ถ้าเราจับกาย เวทนา จิต ธรรมได้นี้ เรา จะเริ่มวิปัสสนา ที่ว่าพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรมเข้ามาจากภายนอก สิ่งนั้นเป็นภายนอก พิจารณาภายนอกเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา อันนั้นมันเป็นที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติของเขา นี่ สภาวะที่เป็นธรรมชาติ แล้วเราว่าเป็นธรรมชาติ นี่มันถึงอยู่ในกระแสโลกนี้

ถ้าเป็นกระแสของธรรมนี้ สิ่งนี้เกิดขึ้นมา แล้วเราจับวิปัสสนาได้นี้ มันจะมีความรู้สึก ขึ้นมา มันจะเป็นงานของมัน แล้วมันจะเป็นความแปลกประหลาดมหัศจรรย์ มันจะปล่อยวาง ต่างกัน คนพิจารณาอย่างนั้นจะเห็นตามความจริงอย่างนั้น นั่นคืองานนี้ นั่นคือสิ่งที่ว่ามันมีอยู่ใน หัวใจ

แล้วเอาสิ่งนี้ขึ้นมาใช้ประโยชน์ เหมือนแร่ธาตุที่เขาหาประโยชน์ขึ้นมาได้ไง ทาง วิทยาศาสตร์เขาหาแร่ธาตุขึ้นมาใช้ประโยชน์ ใครขุดเหมืองทองได้นะ เขาจะร่ำรวยมาก เขาจะ ค้าขายทองของเขา เขาจะได้สมบัติขึ้นมามาก อันนั้นค้าขายขึ้นมาแล้วมันก็เป็นสมบัติ เห็นไหม สมบัติคือว่า ถ้าสมบัติแร่ทองคำมันเหมือนเหล็ก เหล็กมีมากเหมือนแร่ทองคำ ทองคำจะมีคุณค่า ไหม? ไม่มีหรอก แต่นี่มันมีน้อยไง สิ่งที่มีน้อยมันมีคุณค่าสภาวะแบบนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อหัวใจใครขุดค้นได้ ใครหาสิ่งนั้นได้ ใครคิดขึ้นมาได้ นี่เหมือนกับว่า ทำแร่ทองคำ ทำแร่ทองคำเหมืองทองคำ สิ่งนั้นได้ประโยชน์กับใจดวงนั้น สิ่งนั้นเป็นประโยชน์ กับเจ้าของเหมืองนั้น นี่เราก็เป็นเจ้าของชีวิตของเรา ชีวิตนี้เหมือนเกม เกมนี้มันหมุนไปตาม สภาวะของมัน ถ้าเราเข้าใจแล้ว เราจะจบเกมที่นี่ไง เราจะชนะ

การกีฬาแข่งขันจนที่สุดแล้ว ถ้ามันไม่ชนะ เห็นไหม การผ่อนคลายของเรา มรณานุสติ คิดถึงความตายตลอดนะ เวลามันหิมเกริมขึ้นมา เราบอก “พรุ่งนี้เราต้องตาย” ทุกอย่างจบ! มัน สะเทือนใจเรามาก ถ้าพรุ่งนี้เราต้องตาย สิ่งนี้จะไม่เป็นประโยชน์แล้ว แต่ถ้าเราไม่คิดอย่างนี้ เกมนี้ มันไปตลอดนะ

เราต้องผ่อนคลายใจ เราต้องยึดตรงนี้ขึ้นมาเพื่อจะให้เรามีประโยชน์ ประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับใจดวงนั้น แล้วพยายามทำสงบให้ได้ ถ้าเราทำสงบไม่ได้ เหมือนกับการที่ว่าวาระประชุม เห็นไหม ถ้าวาระประชุมนี้ ไม่มีวาระนั้น เราจะตกจากวาระนั้น เราจะไม่มีโอกาสได้สิ่งนี้เข้าไป

นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อถ้าเราทำความสงบของใจไม่ได้ เราไม่สามารถหาเทคนิคในเรื่องของ หัวใจของเราได้ เราไม่สามารถตั้งวาระของเราขึ้นมาในการประชุมของเราได้ แล้วเราจะทำอย่างไร ของเรล่ะ ถ้าเราไม่มีสิ่งนี้เราก็คงวิบัติส่นาไม่ได้ ถ้าเราขงวิบัติส่นาได้ นี่วาระประชุมมันมี แล้วเรา เข้าไปใคร่ครวญกันในวาระประชุม นั้น ว่ามันควรจะ ได้ผลประโยชน์หรือว่าอันนี้จะตกไป ถ้าตก ไปมันตกไปไม่ได้ประโยชน์

ถ้ามันทำประโยชน์ขึ้นมา นี่ปัญญจะหม่น นี่พลิกแพลงเปลี่ยนแปลง ความพลิกแพลง ออกไป ปัญญมันเกิดสภาวะแบบนั้น ทำงานเป็นอย่างนี้แล้วจะเห็นความจริงใจ ถึงว่าวิบัติส่นา เกิดแล้ว ถ้าเกิดนี้ งานเราเกิดแล้ว เราหาแร่ธาตุของเราเจอแล้ว เราเจอสิ่งต่าง ๆ แล้วเราสร้างขึ้นมา นะ เกมที่เป็นสมมุติเป็นบัญญัติมันจะทิ้งไป แล้วมันจะเป็นวิมุตติ มันจะปล่อยวางสิ่งนี้ได้ หมดเลย

อำนาจวาสนาการสร้างมา สิ่งทีละสมมา สิ่งต่าง ๆ ขึ้นมานี้ เขาว่าอินทรีย์ต้องแก่กล้า ถ้า อินทรีย์ไม่แก่กล้า เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องรอเลยนะ รอเวลา รอสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา ให้ละสม พยายามละสม ให้ลองผิคลองถูกใจ สิ่งทีลองผิคลองถูกของใจ ใจจะพัฒนาขึ้นไป มันพัฒนา สิ่งทีถูกมันจะสอนว่าสิ่งนี้ถูก แล้วเราทำของเราขึ้นไป

นี่มันต้องมีสติแล้วเทียบเคียงตลอด อย่าไปหยุดอยู่ตรงไหนส่วนใดส่วนหนึ่ง ต้องย้ายแล้วย้าย เล่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้แล้ว เห็นไหม “จะปั้นโอ่งปั้นไห ดินนี้ต้องพยายามย่ำ ให้มันดี ต้องนวดดิน ต้องนวดตลอดไป” นี่เราต้องนวดใจของเรา ถ้ามันดีเรานวดขนาดไหนมัน จะต้องดีขึ้นมา แล้วมันจะปั้นเป็นรูปเป็นทรงขึ้นมาได้ ถ้าเราไม่นวด เรบอก “อย่างนี้เป็นแล้ว ๆ” นี่มันรู้ มันไม่สมบูรณ์

ถ้ามันไม่สมบูรณ์นี้ มันก็ไม่เป็นประโยชน์กับเรา ถ้ามันสมบูรณ์เมื่อไร มันจะเข้าใจ นี่เป็นปัจจัยตั้ง ใจดวงนี้จะพ้นออกไป พ้นจากกิเลสได้โดยตามความเป็นจริง นี่โอกาสวาสนามีมาก เราเทียบเคียงออกไปคนที่เขาไม่เชื่อสิ แล้วคนข้างนอกนี้ มันน่าสลดสังเวช มันน่าสงสาร เพราะเขาก็มีความรู้สึก เขาก็มีใจ เราก็มีความรู้สึก เราก็มีใจ

แต่ทำไมเราใคร่ครวญ เราเอาสิ่งนี้มาเป็นสมบัติ เอาสิ่งนี้ขึ้นมาใคร่ครวญให้เป็นประโยชน์ล่ะ ทำไมเขาไม่คิดอย่างนั้นเลย เขาจะไม่มองเรื่องของหัวใจของเขา จะเอาแต่โอกาส เอาแต่สิ่งได้เปรียบเสียเปรียบของเขา เขาคิดอย่างนั้นตลอดไป นั่นนะเรามองแล้วเราสลดสังเวชไหม แล้วก็มองเรา เหมือนผู้ใหญ่มองเด็ก

นี่ก็เหมือนกัน เรามองศรัทธาที่เริ่มต้นจะเป็นสภาวะแบบนั้น ศรัทธาเราแก่กล้าขึ้นมาแล้วนี้ มันจะผิดพลาดขนาดไหน เราพยายามทนเอา ความผิดพลาดนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ๖ ปี หลวงปู่มั่นอยู่ในป่าในเขา ทดสอบมาตลอดไปนะ ไม่มีครูมีอาจารย์ คั่นควาขนาดไหน มาปรึกษาหลวงปู่เสาร์นะ ว่านี่ “จิตเป็นอย่างนี้จะได้อย่างไร ะ”

หลวงปู่เสาร์บอกว่า “หลวงปู่เสาร์ก็ไม่เคยเป็น ต้องแก้ตัวเอง” เพราะไม่เคยจะแก้ให้ได้ เพราะหลวงปู่เสาร์ก็แก้ไม่ได้

นี่รื้อค้นกันมาขนาดนั้น แล้วปัจจุบันนี้มันมีโอกาสนาไหน ขอให้มีปัญหาเถอะ ครูบาอาจารย์จะชี้นำเราได้ สร้างขึ้นมา พยายามทำขึ้นมา เกมนี้มันจะหมดไป เราจะต้องตายไป แล้วเราก็จะไปเล่นเกมใหม่ เกมอะไรก็ไม่รู้ กีฬาที่ชอบไม่ชอบก็ไม่รู้ แต่กีฬาปัจจุบันนี้ถ้าเราสร้างขึ้นมา เกมชีวิตของเราจะต้องจบสิ้นไป เอวัง